

HIZKUNTZA GUTXITUEN ALDEKO LEGEA, FRANTZIAKO ESTATUAN

Babes legegegilea euskaraz ikasi nahi duen haurrari

Mugarri izango den legea sartu da Frantziako Hezkuntza Kodean. Tokiko hizkuntzetako irakaskuntzaren orokortzea eta murgiltze eredua eskola publikoetan bideratzea lortu ahalko da. Tokiko hizkuntzan herrian eskolatzeko aukerarik ez badago, gertueneko eskolara doazen umeen kasuan ondoko ikastetxea edo udala diruztatu beharko du udalak. Tokiko hizkuntzan ikastea eskubidea da; ez gutizia.

 GORKA PEÑAGARIKANO GOIKOETXEA KEPA ETCHANDY

Arrakala esanguratsua ireki da Frantziako Estatuan. Porrota gobernuakideentzat, haustura moduko bat jazo delako; eta garaipena, berriz, bide luzeko borrokan diharduten xinaurri guztientzat. Jean-Michel Blanquer Hezkuntza ministroaren borondatearen kontra, lege berria onartu zuen apirilaren 8an Legebiltzarrak: hizkuntza gutxituen irakaskuntzak esparru finkoagoa izango du eskola publikoetan. Hezkuntza Kodean sartuko da. Behin indarrean jarrita, Ipar Euskal Herriko eskola publiko orok euskarazko eskaintza prestatu eta proposatu beharko du. Halakorik ez da sekula ezagutu.

“Denbora eta lana eskatuko du, baina zinez, biziki berri ona da euskalgintzako eragileontzat”, adierazi du Marie-Andrée Ouretek, Biga Bai irakaskuntza publikoko adar elebidunetako gurasoen elkarreko lehendakariak. Ustekabean etorri dela dio, eta hala uste du Ikas Bi guraso-elkarteko Céline Etxebarnek ere, ez baitzuten uste, hastapenean bederen, talde parlamentario txiki batek bultzatutako eta lehen irakurketan Frantziako Legebiltzarrak osagaiez husturiko lege-proposamen hura bere osotasunean

noizbait onartuko zenik, agintean den La République En Marche alderdia sutsuki aurka egonda.

1951tik ez da tokiko hizkuntzen irakaspeneri dagokion legerik onartu. Hamarnaka lege-proposamen egin arren, hemizikloan eztabaidatu eta atzera bota dira kasurik onenean; beste asko, horra ere ez dira iritsi. “Guretzat, horregatik, bozka historikoa da”, adierazi du Euskal Konfederazioko Sébastien Castet elehunak. Onartu berri den legea, lehenbizikoz, 2019ko abenduan heldu zen Legebiltzarrerara, Paul Molac diputatu bretoiaren eskutik. Lehen irakurketan, irakaskuntzari zegozkion oinarriak baztertu eta gainontzekoa onartu zuten diputatuek, baina geratu zen hura, Caste-ten ustez, “arrunt apala” zen.

Bigarren ganbarara heldu zen lege-proposamena, eta senatariek, diputatuen borondatearen aurka, alboratutako artikulua berriz sartzearabaki eta bere osotasunean onartutzat eman zuten. Euskal Konfederazioa eta Seaska, besteak beste, *Pour que vivent nos langues* kolektiboan murgilduta daude beste tokiko hizkuntzetako eragileekin batera, eta kolektibo honek hartu zuen

ardura hemizikloko diputatu, alderdi eta hizkuntza eta hezkuntza arloko eragileekin elkartu eta lege honen garrantzia azaltzeko. Azkenean, bide honetan, Molac diputatuaren lege-proposamenaren artikulua guztiak ontzat eman ditu Legebiltzarrak; La République En Marcheko diputatuen artean, erdiak baino gehiagok ez du segitu Hezkuntza ministroaren eta gobernuaren iritzia.

OROKORTUA ETA MURGILDUA

Ez da hautu erraza haurrak euskaraz eskolaratzea Ipar Euskal Herrian. Seaskaz gain, bada aukera eskola publikoan euskaraz hutsez ikasteko eta, den konplexurako, badu arrakasta elkarriketatuek adierazi dutenez –20 eskola inguruk eskaintzen dute egun Ipar Euskal Herrian–. Konplexua da, orain arte esperimentazio gisa bideratzen delako euskarazko murgiltze eredua eskola publikoetan. Bestela, tokiko hizkuntzan irakatsi ahal izateko, edo aparteko ikasgai bezala irakasten da, edo sail elebiduna behar da izan –alegia, denbora erdi frantsesez eta denbora erdi euskaraz–. Esperimentaziorako, bost urteko proposamena prestatu eta aurkeztu behar izaten dute eta hori osatzeak lan

-karga biziki gogorra eskatzen duela dio Ouretek, “traba anitz” ezartzen dizkietelako: “Gurasoak bildu behar dira, inkestak egin, baimenak eskatu, dossier eta txosten luzeak osatu, ministerioarekin elkartu...”. Oztopo hauek arindu beharko lituzke lege berriak; Hiriburun (Lapurdi) ikasturte hasieran gertatutakoa ez litzateke errepikatuko.

Euskararen irakaskuntzaren orokortzea izango da berritasun nagusia. Eskaeraren baitako politika izatetik, legeak eskaintzaren baitako politika batera pasatzea ahalbidetu dezakeela adierazi du Castetek: “Hemendik goiti, eskola publikoak behartuak izanen dira euskararen edo euskarazko irakaskuntzaren eredu bat proposatzera. Gurasoek proposatu beharrean, eskolak berak proposatuko du. Ikasle guztiei eskaintzen zaie eta, bistan da, gurasoek halakorik ez badute nahi, adierazi egin beharko dute; ez alderantziz”.

Korsika da lehendik eredu hau mar txan duen lurraldea. Beraz, legea indarrean jartzen denetik, Frantziako Estatu osoko eremu jakin bakoitzean, tokiko hizkuntzan ikasteko aukera egongo da. Gaur egun, haurren %40ak ikasten du euskaraz, publikoan, Seaskan edo pribatu-katolikoan. Etxebarne, gainontzeko elkarrizketatuak bezala, oso baikor azaldu da, “biziki urrats handia” dela eta “murgiltze-sisteman garatzeko parada” ematen duela esanez.

Zuzenki eskola publikoei eragiten dien legea denez, Seaskako ikastolei ez die aldaketa nabarmenik ekarriko. Murgiltze-sistema aspaldidanik zeukaten ezarria, baina lege honek zilegitasuna ematen die beraien jardunari. Peio Jorajuria lehendakariak adierazi du “babes sinboliko handia” dela Seaskarentzat: “Potentzial handia duen legea da eta oso pozik gaude. Azken urte honetan Parisen izan gara maiz, izan ere, *Pour que vivent nos langues* kolektiboaren bidez, anitz parte hartu dugu lege honen erakuntzan”.

IRAULTZA EGITEAREN KEZKA

Legea onartuta ere praktikan jarri behar dira neurriak. Hezkuntza sistema ez da egunetik biharamunera aldatzen, Etxebarne adierazi duen bezala. “Guk, Euskal Konfederazioan, errekurso aukerak direla eta, baikor segitzen dugu”, adierazi du Castetek. Edozein parlamentariak jar dezake errekurtsua konstituzioaren aurkakoa dela argudiatuz eta epea zabalik da oraindik. “Antikonstituzionala dela, behintzat, ezin digute esan ene us-tez: onartutakoa dagoeneko praktikan egiten da Korsikan”.

Kezka pizten dietena legearen eskutik etor daitezkeen dekretu, zirkular eta araudiak dira. Blanquer ministroak du eskumena, legearen barnean, dekretuok diseinatu eta indarrean jartzeko, eta ez

dira askorik fio gobernuaz. Ez behintzat Ourret: “Frantses gobernuak beharko du bere jarrera doi bat aldatu, baina ongi ezagutzen dugu administrazioa eta bali-tuzke mila manera oztopoak ezartzeko”.

Jorajuriak dio, berriz, bozketarako konbentzitzea lortu duten arren, murgiltze-ereduak ematen diola erreparoa handiena: “Hizkuntza eta kultura minorizatuak irakastearen aldekoak badi-ra, baina ez, horrenbeste, murgiltzearen aldekoak. Mugatzea izan du beti xedea Frantziak historikoki eta lege hau, lortu duguna, hori baino aurrerago doa”. Guztiek argi dutena da “hurbiletik” jarraitu beharko dituztela administrazioaren mugimenduak.

Urte guztietan zehar eta, batez ere, *Pour que vivent nos langues* kolektiboak azken urtean egindako lan eta borrokari esker heldu da legea; lau elkarrizketatuek azpimarratu dute antolakuntzaren garrantzia. Argi diote, harrotasunez, Legebiltzarrak onartutako legea “iraultza handia” izan dela, “historikoa” delako hezkuntza eredu. “Haizea alde dugula, behingoagatik, aprobetxatu beharko dugu”, esan du Castetek.

Irakaskuntzaren esparruaz gain, bes-telako eskubideak ere bideratzen ditu legeak. Besteak beste, seinaletika publi-ko elebidunaren arautzea eta estatu zibi-leko dokumentuetan ñ-a bezalako zeinu diakritikoak idazteko aukera. ●